

prosvetni delavec

Nov pedagoški center za Bežigradom (Foto: Edi Masnec)

S pogledom v prihodnost

Izobraževanje odraslih in produktivnost dela

V Mariboru je bilo 17. in 18. novembra 1982 jugoslovansko posvetovanje o izobraževanju odraslih in produktivnosti dela. Posvetovanje je organizirala Zveza andragoških društev Jugoslavije, pokrovitelj posvetovanja pa je bil svet Zveze sindikatov Jugoslavije. Predsednik sveta Bogoljub Nedeljković je v pozdravnem govoru posebej opozoril na aktualno temo posvetovanja in poudaril, da je v zdajšnjih razmerah vendarle treba preiti od besed k dejanjem. Tudi jugoslovanski andragogi, 210 se jih je zbralo v Mariboru, naj ob koncu posvetovanja ne bi le ugotavljali, da so bili priče novemu posvetovanju, ampak da so se izoblikovali na posvetovanju in s kakšnimi praktičnimi napotili so se vrnili udeleženci v svoje delovne organizacije?

Uvodni referat o izobraževanju odraslih in produktivnosti dela je pripravila dozdajšnja predsednica Zveze andragoških društev Jugoslavije dr. Ana Krajnc. Takoj na začetku je poudarila, da bi bilo napačno razmišljati, da ima izobraževanje v družbi le ekonomski učinek, opozorila pa je tudi na družbeno-politično, kulturno in psihosocialno vlogo izobraževanja. Produktivnosti prav tako ne gre razumeti ozko, pač pa z vidika porajanja človekovih zamisli. Neposredne proizvodnje ne smemo ločiti od »proizvodnje« znanja, inovacij in zamisli.

Pri nas nimamo širših raziskav, ki bi prikazale vplive izobraževanja na produktivnost dela. Raziskovalni projekti v svetu (UNESCO in OECD) so pokazali na nekatere zakonitosti:

— Čim višja je stopnja izkoriščenosti tehnologije, tem večje je izobraževanje, tem več znanja je potrebno. Zaradi nagle menjave tehnologije postajamo vse bolj odvisni od stalnega, neposrednega usposabljanja delavcev. Redno šolanje je le splošna podlaga za prihodnje izpopolnjevanje in usposabljanje.

— Potrebe po znanju bo moč le do neke mere zadovoljevati s klasičnimi oblikami šolanja, vse bolj uspešne bodo mno-

žične oblike izobraževanja, kot npr. dopisno izobraževanje, izobraževanje na daljavo (multimedijsko), vodeno samoizobraževanje itd.

— Srednješolsko in visokošolsko izobraževanje je slabše izrabljeno pri manj razviti proizvodnji. Produktivnost bolj pospešuje splošno znanje, kot pa ozko usmerjeno usposabljanje.

— Izobraževanje omogoča delavcu prehodnost in preusmerjanje z enega dela na drugo v čim krajšem času (problem prekvalifikacije).

— Izobraževanje pospešuje razvoj tudi tedaj, ko v družbi ni načrtovane akcije za razvoj.

Poročevalka je opozorila tudi na zdajšnje stanje v izobraževanju odraslih pri nas. Z zakonom o usmerjenem izobraževanju smo za izobraževanje, izpopolnjevanje znanja in usposabljanje zadolžili šole, ki naj bi poleg rednega izobraževanja razvile tudi pod sistem stalnega izpopolnjevanja. Paradokso pa je, da je zakon glede tega naletel na gluha ušesa pri šolah samih, ki za to dejavnost niso bile usposobljene, pri tem pa je obšel vse dosedanje nosilce in izvajalce izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja, ki bi lahko prevzeli vsaj 70-odstotkov dela na tem področju.

Pomembni družbeni dokumenti poudarjajo pomen izobraževanja odraslih in mu dajejo enakovreden družbeno-gospodarski položaj, kot ga ima druga izobraževalna dejavnost. V andragoški praksi pa se je stanje prav zadnja leta zelo poslabšalo. Če naj velja misel, da izobraževanje pospešuje produktivno delo in delavčevu inovativnost, potem je treba močneje razvijati tudi pod sistem dopolnilnega izobraževanja in izpopolnjevanja na vseh področjih dela in družbenega ter kulturnega razvoja.

Več pozornosti kadrom

S koreferati so sodelovali vidnejši jugoslovanski andragoški delavci, med njimi dr. D. Filipović, mag. M. Golubović, dr. N. Pastuović, dr. B. Samolovčev, dr. D. Savičević, ki so obravnavali problematiko izobraževanja odraslih in produktivnosti dela z različnih zornih kotov. Dr. Filipović je v prispevku z naslovom Permanentno izobraževanje in produktivnost dela posebej opozoril, da je pri nas naraščala produktivnost v preteklosti pod vplivom visoke investicijske dejavnosti in ekstenzivnega razvoja gospodarstva. Vendar je treba tudi tu videti celoto. Na produktivnost dela vplivajo številni dejavniki, ki jih je avtor razčlenil na subjektivne dejavnike, tehnično-tehnološke dejavnike, dejavnike družbenih odnosov, organizacijske in politične dejavnike. Če razčlenimo delovanje teh in drugih dejavnikov s področja produktivnosti dela, ugotovimo, da je delovanje vsakega od teh močno povezano s človekom. Učinki dela so odvi-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Med drugim preberite

- TUDI IZRAČUNI SO POMEMBNI, str. 2
- PREMALO DENARJA ZA VSE, str. 2
- NOV DOM UČENOSTI, str. 3
- S SAMOUPRAVLJANJEM K BOLJŠI ŠOLI, str. 3
- JABOLKO NE PADE DALEČ OD DREVESA, str. 5
- NESMISLNO JE PLAVATI PROTI TOKU, str. 5
- KAKO DO PEDAGOŠKE IZOBRAZBE, str. 6 in 7
- SVETOVALNI DELAVCI V SAMOUPRAVNEM SPORAZUMU ZA OSNOVNE ŠOLE, str. 10
- NA POL POTI, str. 10

Izobrazba ni vse

Spet je v središču družbene pozornosti pedagoško izobraževanje s svojimi razvejenimi potmi do pedagoških poklicev. Od časa do časa se tako vztrajno vračamo k reformi pedagoškega šolstva, kot bi nas priganjala slaba vest, da to, kar je, ni najboljšje, včasih pa tudi misel, da lahko z malo truda in denarja vse izboljšamo.

Tokrat je razpravo o pedagoškem izobraževanju sprožila priprava programskih zasnov, ki naj bi začrtale poti do značilnih pedagoških poklicev in izobrazbe, ki je potrebna za delo v vzgojno-varstvenih organizacijah, v osnovnih in srednjih šolah, v domovih za učence, v šolah in domovih za prizadeto mladino, pri izobraževanju odraslih in še kje. To so na videz preprosta, skoraj tehnična vprašanja, ki jih lahko rešimo za zeleno mizo in damo v odobritev uporabnikom in izvajalcem nekaterih posebnih izobraževalnih skupnosti. V resnici pa gre za veliko več: sistem pedagoškega izobraževanja je neločljivo povezan z njegovo programsko sestavo, organiziranost tega izobraževanja s celotnim usposabljanjem za vzgojno-izobraževalno delo, izobraževanje pa z vsestranskim oblikovanjem učiteljeve in vzgojiteljeve osebnosti. Če se razprava o načinu izobraževanja za mnoge druge poklice lahko sklene znotraj ustrezne posebne izobraževalne skupnosti, zadevajo odločitve o pedagoškem izobraževanju vso družbo. Vzgoja in izobraževanje sta življenjskega pomena za vsakega delavca in občana.

To pravzaprav že dolgo vemo, vsaj zdi se tako, saj smo tudi v temeljne dokumente o vzgoji in izobraževanju zapisali, kako zelo pomembno je izobraževanje učiteljev in vzgojiteljev in kako potrebna je korenita reforma celotnega usposabljanja in izpopolnjevanja pedagoških delavcev.

To, kar v sedanjih razpravah mora ostati v središču pozornosti, je spoznanje, da za uspešno izobraževanje in vzgojo učiteljev in vzgojiteljev ne zadošča le določena količina strokovnega in pedagoškega znanja. Izobrazba ni vse, zato ne moremo zgolj po njeni meri in zahtevah uravnavati in spreminjati pedagoškega izobraževanja. Vse pogostejše ugotavljamo, da šole, zlasti še srednje in visoko šolstvo, sicer še kar zadovoljivo izobražujejo, manj uspešno pa vzgajajo doraščajoče rodove — premalo vplivajo na oblikovanje njihovih stališč in vrednot, na razvoj moralnih, socialnih in drugih osebnostnih lastnosti, ki so nadvse pomembne za življenje v socialistični samoupravni družbi, za gospodarsko, politično in kulturno prihodnost celotne skupnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Ko razpravljamo o izobraževanju učiteljev in vzgojiteljev, moramo torej več razmišljati o vzgoji in osebnostnem oblikovanju tistih, ki bodo vzgajali in oblikovali mlade rodove. Predvideti moramo ne le izbor snovi in količinski obseg strokovnega in pedagoškega znanja, marveč tudi kakovost te izobrazbe, kakovost in celotno usmerjenost vzgojno-izobraževalnega procesa, v katerem bodo zoreli prihodnji učitelji in vzgojitelji.

Med poudarki zadnjega kongresa slovenskih komunistov smo slišali, da bi morali vrniti v naše pedagoško izobraževanje več tiste neposredne in človeške skrbi za vsakega učenca in študenta, ki je bila značilna za nekdanja učiteljska. V njih smo spremljali in spodbujali osebnostni in poklicni razvoj vsakega posameznika in to v letih, ki so odločilna za oblikovanje mladega človeka, njegovih pogledov na svet in življenje ter njegovih življenjskih ciljev. Tu je vsak že skoraj dozorel za samostojno pedagoško delo.

Ce bomo pri razpravljanju in odločanju o poteh izobraževanja in vzgoje za pedagoške poklice zapostavili to stran in potrebo po zgodnjem oblikovanju učiteljeve in vzgojiteljeve osebnosti, bomo zanemarili nekaj bistvenega. Če bomo srednjemu pedagoškemu šolstvu odvzeli ali okrnili te vzgojne razsežnosti, bomo naredili nepopravljivo škodo na rodovih, ki jih bodo ti učenci nekoč vzgajali.

Podobna zakonitost velja tudi za pripravo učiteljev za delo v srednjih šolah. Če se bo pedagoška priprava teh učiteljev za vzgojno in izobraževalno delo omejevala na nekaj površno pridobljenega pedagoškega, andragoškega, psihološkega, sociološkega in metodičnega znanja, naučenega za izpit po nekaj množičnih predavanjih, ob katerih ni časa za osebni stik med učiteljem in študentom in za razvijanje njegove pedagoške ustvarjalnosti, bomo še naprej ugotavljali, da reforma ni segla v samo spreminjanje vzgojno-izobraževalnega procesa — da gre v jedru pedagoške dejavnosti vse naprej po starem, da stari odnosi dušijo razvoj pristnejših samoupravljaljskih odnosov med učitelji in učenci. Prav tako bomo ugotavljali, da pedagoška praksa zaostaja za spoznanji sodobne didaktike.

Oblikovanje in usposabljanje učiteljev in vzgojiteljev je nekaj drugega kot usposabljanje dobrih obrtnikov. Taka je narava pedagoškega dela, ki zahteva razum in srce, znanje in vzgojenost, mnoge spretnosti pa tudi nemalo poslušanja in ljubezni do tistega, ki ga izobražuješ in vzgajaš.

JOŽE VALENTINCIČ

na razprava o programski zasnovi pedagoške usmeritve

pedagoške fakultete kot vi-
ke šole. Visoka izobrazba uč-
jev in vzgojiteljev v svetu n-
rost, zahtevnost naše današ-
je in prihodnje predšolske
soje in osnovne šole pa je tuc

šole izajaja iz posebnosti osnovnih šol, ki se bistveno razlikujejo od posebnosti usmerjenega izobraževanja. Posebnosti osnovnih šol so predvsem naslednje:

- Osnovno šolo obiskujejo

ustrezo usposobljenstvo kar drev kot z njihovim strokovnim nazivom rešimo protislovja na tem področju. Program za varu ha, kot je zasnovan v navedenem predlogu programske zasnove

loga, ki jih izvajajo, zelo prese-
gajo njihovo strokovno usposo-
bljenost in tako ima veliko naših
predšolskih otrok v vzgojno-var-
stvenih organizacijah povse-
mestno strokovno vodjenje.

II. vzgojo učitelja enega naravoslovnega predmeta, ki naj bo večji del študija opravil z drugimi (npr. tehničnimi) profili in si med štiriletnim študijem pridobil tudi posebno izobrazbo za

Ker homo javno razpravo ni
daljevali v prihodnji številki, pri-
čakujemo, da boste v njej sode-
lovali in poslali še kaj prispev-
kov.

je in osnovne šole pa je tu

šole izajaja iz posebnosti osnovnih
šol, ki se bistveno razlikujejo od
posebnosti usmerjenega izobra-
ževanja. Posebnosti osnovnih
šol so predvsem naslednje:

- Osnovno šolo obiskujejo

ustrezo usposobljenstvo kar drev kot z njihovim strokovnim nazivom rešimo protislovja na tem področju. Program za varu ha, kot je zasnovan v navedenem predlogu programske zasnove

loga, ki jih izvajajo, zelo prese-
gajo njihovo strokovno usposo-
bljenost in tako ima veliko naših
predšolskih otrok v vzgojno-var-
stvenih organizacijah povse-
nestrokovno vodjenje.

II. vzgojo učitelja enega naravoslovnega predmeta, ki naj bi večji del študija opravil z drugimi (npr. tehničnimi) profili in si med štiriletnim študijem pridobil tudi posebno izobrazbo za

Ker homo javno razpravo ni
daljevali v prihodnji številki, pri-
čakujemo, da boste v njej sode-
lovali in poslali še kaj prispev-
kov.

kultura

PO TEDNU DOMAČEGA FILMA V CELJU

Premalo
o pedagoških
izkušnjah

Teden domačega filma v Celju je zmeraj bilanca našega filmskega leta. Tu predstavijo vsako leto poklicno proizvodnjo, filme, ki so jih posneli študentje, in filme, ki so jih posneli otroci in mladostniki. Posebnost tedna so tudi pogovori — ti slede projekcijam filmov, ki se predvajajo v različnih krajih celjskega območja. Pogovori so postali obvezen in verjetno tudi najpomembnejši del prireditve. Ob njih se zvrste posveti, ki obravnavajo estetska in organizacijska vprašanja slovenskega filma pa tudi probleme filmske vzgoje.

Dnevno časopisje je namenilo precej pozornosti letošnji filmski beri. O novih slovenskih filmih pišemo sproti tudi v Prosvetnem delavcu. Zato naj bi pozornost tega zapisa veljala spremenim manifestacijam, ki so posredno ali neposredno povezane s filmsko vzgojo.

Posebno pozornost pa je treba nameniti srečanju najmlajših filmskih ustvarjalcev. Letošnje srečanje je bilo osemnajsto po vrsti. Po količini prispevkov je bilo sicer skromnejše, presnetila pa je raven mladinskih filmov. Mladi avtorji so nekajkrat dokazali, da znajo svoja občutja in razmišljanja prenesti v filmski jezik na način, ki kaže veliko filmske kultiviranosti. Lahko celo trdimo, da je visoka raven srednješolskih filmov odsev filmskovzgojnega dela v osnovni šoli, ki ima večjo tradicijo kot v srednji.

Ker pošljejo otroci in mladina na tovrstne prireditve manj del, radi govorimo o krizi otroške in mladinske filmske ustvarjalnosti. Po kakovosti del, ki so tokrat prispela v Celje, pa je tako trditev zelo težko sprejeti. Če že govorimo o slabostih, je treba iskati le-te v položaju filmskih krožkov v šolah, v odnosu do filmske dejavnosti kot dejavnosti prostega časa in v pomanjkljivem uvozu filmskega traku. Dela ki so tokrat prispela v Celje, pa zavračajo trditve o krizi v ustvarjalnosti mladih. Njihovi filmi so namreč pokazali kar precej domisljivosti, občutljivosti in sposobnosti, da s primerno uporabo filmskih izraznih sredstev ustvarijo prave male filmske umetnine. Tak je film Andreje Balon iz filmskega krožka na osnovni šoli Bičevce v Ljubljani. Premišljena kompozicija posnetkov in določanje njihovega zaporedja je oblikovalo ritem, ki je stisko mladega dekleta podal s »poetičnim nabojem«, kakršnega si v podobnih filmih samo želimo.

Precej pionirskih in mladinskih filmov je potrdilo, da je filmska občutljivost otrok razvita, da otroci znajo »filmsko misliti«. Ponovno se je pokazalo, da takrat, ko je mentor bolj usmerjevalec in manj izvajalec, izstopa ustvarjalčeva samostojnost, ki omogoča tudi spontanost — ta pa je temelj ustvarjalnosti.

Letošnje srečanje je obogatilo tudi Jean-Pierre Golay, direktor Centra za uvajanje v avdiovizualne komunikacije v Lausannu. Udeležencem srečanja je predaval spored filmov, ki so jih posneli švicarski otroci in mladostniki. Po projekciji se je razvil

zanimiv pogovor, v katerem so mladi spontano in zrelo razmišljali o razlikah med svojimi deli in deli švicarskih vrstnikov. Razlike nastajajo delno zaradi drugačnih gmotnih možnosti (zvočno snemanje, boljše kamere) in izdelanega vzgojno-izobraževalnega sistema, ki v nekaterih kantonih omogoča načrtno filmsko vzgojo. S predavanjem, ki je bilo pravzaprav namenjeno učiteljem, a so se ga udeležili le srednješolci, je Jean-Pierre Golay razložil sistem dopolnjevanja načel filmske vzgoje z uvajanjem video tehnike v ustvarjanje otrok. Ker je tovrstna vzgoja v njegovem središču usmerjena v obvladovanje televizije, je poanta dela z video tehniko usmerjena v spoznavanje funkcije televizije in njenih izraznih sredstev.

Posvet o erotiki na filmu, ki je bil namenjen slovenskim pedagogom, ni imel pravega odmeva.

Glede na lanskoletne razprave na posvetu celjskih pedagogov smo pričakovali večjo udeležbo. Referati Milana Rankovića, Bogdana Lešnika, Mirjane Borčić in povezovalne misli Stanka Šimenca so sicer spodbudile skromno razpravo, ni pa bilo pričakovane vneve za razčiščenje odnosa film-mladi-pedagog ob obravnavanju erotike na filmu.

To, da ni bilo odziva, je še bolj presenetljivo zato, ker na vseh posvetih, čeprav so na sporedu drugačne teme, zmeraj znova izstopa prav erotika na filmu kot poseben problem. Če smo pričakovali odprt dialog, ki bi izhajal iz potrjene pedagoške izkušnje, smo ostali razočarani. Prav tak dialog pa je bil namen posveta.

Samo preverjene in posredovane pedagoške informacije lahko postanejo podatek, ki pripomore, da pedagoška praksa spremeni svoj odnos v kompleksu film-erotika-mladi.

Še slabša pa je bila udeležba na posvetu o slovenskem jeziku v domačem filmu. Slovenski jezikoslovci so se na dialog z ustvarjalci in gledalci (pričakovali smo predvsem večji odziv slavistov) izredno slabo pripravili. Problem so prikazali širše, kot je bilo to v navadi do zdaj. Če bi skušali potegniti rdečo nit skozi referate in razprave jezikoslovcem, lektorjem letos posnetih filmov in nekaterih avtorjev, potem lahko rečemo, da je bila poudarjena zahteva po doslednem uresničevanju načela o zvrstnosti jezika kot pomembnega stilnega elementa filmskega dela. Dosledna izgovorjava, ki hkrati opredeljuje posamezni lik, prispeva k preciznosti slogovnega prijema.

V takšnem zapisu bi bilo nemogoče spregledati sodelovanje celjskih pedagogov, ki izpeljajo tedna domačega filma. Večji del spremnih prireditev (razstava, organizacija ogledov filmov, pogovori z avtorji) so vezani na njihovo redno in prostovoljno dejavnost. Njihovo delo pa tudi odločilno vpliva na širjenje filmske kulture v tem kraju. To pa je navezadnje tudi namen prireditelja tedna domačega filma v Celju.

MIRJANA BORČIĆ

Humor naš vsakdanji
in ljubezen do knjig

Podelitev Trubarjevih plaket in diplom

»Ljubezen do knjige terja primerjavo med lahkotnimi in delikatnimi užutki, pri čemer se je treba odločiti za slednje; zahteva, da je bralec nekaka osebnost, terja nekaj napora, notranje zbranosti in premišljevanja, upira se tistemu drhu avemu nemiru, ki je postal ritem našega življenja. Skratka, zahteva določeno mo-

ralno obnašanje. Glejte, prav zaradi tega je problem, kako ohraniti knjigo, predvsem vzgojno vprašanje.

Tako je pred skoraj petimi desetletji zapisal svoje mnenje o bralec in njegovem odnosu do knjige kot uvodno razmišljanje v eno od svojih knjig francoski komparativist Paul Hazard. Kako zelo resnično so te besede, kaže tudi današnji položaj knjige ne samo pri nas, na Slovenskem, ampak še marsikje po svetu: knjiga je potisnjena na rob, kot premalo brana, premalo upoštevana in cenjena, saj ji le zelo malo ljudi namenja svoj prosti

čas. Zapostavljena je kot umetniški in navezadnje tudi kot tržni predmet. Tu pa lahko tudi začrtamo mejo pesimizmu: že celo desetletje namreč opozarjajo vsakolietne podelitve Trubarjevih plaket in diplom, da nam ne manjka kulturnikov, ki zavzeto in uspešno širijo bralno kulturo, pa tudi na to, da mladim ne manjka ne humorja in ne smisla za pisanje.

Zveza kulturnih organizacij Slovenije je 22. novembra v Klubu delegatov v Ljubljani podelila plakete in diplome tistim posameznikom, ki uspešno razvijajo bralno kulturo na Slovenskem. Na tej prireditvi so prejeli knjižne nagrade za najduhovitejše in najboljše spise tudi slovenski osnovnošolci in srednješolci, ki so se ob mesecu knjige udeležili nagradnega razpisa Zveze kulturnih organizacij Slovenije in Zavoda za SRS za solstvo za pisanje spisov o knjigi.

V uvodnem nagovoru je Branka Jurca, predsednica žirije, razložila namen razpisane teme in tokrat danih naslovov: spodbuditi naj bi smisel za humor, pa tudi to, da bi v šolskih razredih organizirali srečanja s šolci — avtorji humorističnih spisov. Ob razpisani temi so imeli šolarji dve možnosti: razpisali so se lahko o humorju, tistem vsakdanjem (pod naslovom Smešna zgodba), bolj dogajalnem in situacijskem, druga možnost (Človek, ne jezi se) pa je bilo bolj skozi humor usmerjeno razmišljanje o pisateljih, ki sodijo v »vedrejšo« literaturo in je pomenila hkrati preskus razgledanosti samih šolarjev po humorju mladinski literaturi. Odziv je bil množičen in natečaj je

seveda uspel. Žirija, ki so jo sestavljali: Peter Božič, Branka Jurca, Marjana Kobe, Miha Mate in Valtar Samide, je pregledala in ocenila 373 osnovnošolskih in 61 srednješolskih spisov in odločila, da ustreza merilom 19 spisov osnovnošolcev in 10 srednješolskih spisov. Predsednik odbora za knjigo Ignac Kamenik je razdelil knjižne nagrade učencem, v drugem delu slovesnosti pa tudi plakete in diplome za uspehe pri širjenju bralne kulture.

Plakete so prejeli: Jaro Dolar, Manko Golar, in Andrej Kokot. JARO DOLAR se je kot dolgoletni bibliotekarski delavec in književnik posvečal bralec in sociologiji branja in bil mentor celemu rodu knjižničarskih delavcev, da bi bolje razumeli praktične cilje tiste sociologije, ki sega na knjižničarsko področje. Prav v tem času je v središču pozornosti njegova knjiga Spomin človeštva, ki odseva njegov sociološki pogled na zgodovino knjige in branja.

MANKO GOLAR je kot pomemben kulturni in družbenopolitični delavec v Gornji Radgoni posvetil veliko svojega dela popularizaciji slovenske knjige na območju, ki je odmaknjeno od večjih kulturnih središč.

ANDREJ KOKOT je na Koroškem v Avstriji eden priznanih,

vidnih in zelo produktivnih teljev. Kot dolgoletni prosvetni delavec ima velike zasluge za širjenje bralne značke, kateri budnik na Koroškem je bil Suhodolčan.

Diplome so podelili: Filli, Lenčki Kovačič in mirju Premru.

MARTA FILLI, vodja knjižnice v Tolminu in dolgoletna knjižničarska delavka, je svoje delo usmerila v prizadevanja, da bi knjiga kot najširši našla svoje mesto v vsakem domu. Posodobila je knjižni mrežo in izvaja razne oblike z bralci, največ pa se je posvečala mladini in njenim bralnim usom.

LENKA KOVAČIČ je najst let vodila bralno značko zadnjih letih se je število bralcev povečalo od 52 na 100 odstotkov. Na šolah pripravlja srečanja s knjižničarji in pisatelji v okviru bralne značke.

VLADIMIR PREMUR je vojni na Tržaškem zbral tisoč knjig v najobsežnejšo venko zasebno knjižnico v mestu. Svoje poznavanje venske literature prenaša mlajše rodove s predavanji zamejsko javnost s članki, ki objavlja v Primorskem dnevniku in Jadranskem koledarju. VLASTA KUNEJ

AFORIZMI

Pametni so dolžni največjo zahvalo neumnim.

Dober glas gre v deveto vas, pravi lisica. Slab pa še dlje — ji vori volk in zatuli.

Najhujše je, kadar te tepejo iz občutka dolžnosti.

Jasno mi je. Nič ne razumem.

Vsi se borijo za skorjo kruha. Kdo je pojedel sredico?

NENAD CRNČEVIĆ

Predstavnica avstrijske avantgarde Valie Export se bo na avstrijskih dnevih predstavila z dvema filmoma

Dnevi avstrijske
kulture

od 12. do 22. decembra 1982

Cankarjev dom je s sodelovanjem Avstrijskega kulturnega inštituta v Zagrebu pripravil predstavitev avstrijske kulture in kulturne ustvarjalnosti, ki pa Sloveniji ni neznana. Obe deželi vežeta dolga skupna zgodovina in priпадnost alpskemu prostoru, pravo pa je na kulturnem področju pripomoglo k mnogovrstnim medsebojnim stikom in sodelovanju. Ob upoštevanju vsega tega je nastala tudi zamisel o dnevih avstrijske kulture, ki potekajo letos v Ljubljani od 12. do 22. decembra. V nedeljo bodo v veži Slovenske filharmonije odkrili spominsko ploščo skladatelju Gustavu Mahlerju, ki je začel svojo glasbeno pot v Ljubljani. V dnevih, ki bodo sledili, se bodo zvrstile glasbene prireditve (ki so tudi sicer sestavni del rednega sodelovanja obeh dežel), pripravljena je fotodokumentacijska razstava ob 250-letnici rojstva skladatelja Josepha Haydna, razstava

knjig slovenskih avtorjev iz srijske Koroške in pogovoro Sedanji položaj slovenske književnosti na avstrijskem roškem z literarnim večerjem. Predvajali bodo film avstrijske avantgardne režiserke Valie Export, na sporedu pa bodo demonstracije sodobnih izražanja z video tehniko.

Avstrijske kulturne dneve pripravljali kar precej časa, menijo pa prispevek k dolgotrajnemu medsebojnemu odnosu med Avstrijo in Jugoslavijo. Pripravili so z namenom, da se čim bolj spoznajo in s kulturo države most med obema državama. Dnevi kulture vključujejo našo manjšino na avstrijski Koroškem kot enakovreden kulturnega ustvarjanja. Zato prav zadnja leta tovrstnega sojenja zgled, kako lahko kulturne izboljšuje sosedske odnose. V. K.

IGOR GEDRIH

pobude
odmevi

Svetovalni delavci v samoupravnem sporazumu za osnove šole

Položaj šolskih svetovalnih in drugih strokovnih delavcev je marsikje še zdaj tak, da prihajajo v službo, sprejemajo stranke in opravljajo sprotne zadeve s svojega (in drugega) delovnega področja. S tem pa počasi in vztrajno postajajo rutinirani delavci, ki pridno hodijo v službo in poleg svojega dela še nadomeščajo odsotne učitelje, dežurajo pri telefonu in v počitnicah na šoli in prejemajo mesečno plačo, kakršno se jim je pač posrečilo izbojevati. Tu in tam jih skušajo enačiti tudi s šolsko administracijo. Raven strokovnih vprašanj, s katerimi naj bi se tak delavec ukvarjal, se nenehno znižuje in tak postaja tudi njegov odnos do dela. Še so šole, kjer kolektivu in vodstvu ni jasno, ali so svetovalni delavci sploh pedagoški delavci, in kjer odnos do vsebine, organizacije in vrednotenja njihovega dela ostaja ob strani. Takšno nepoznavanje dela, nejasen odnos do svetovalnega dela in premalo strokovne pomoči mladim strokovnim, svetovalnim delavcem in knjižničarjem omogoča nekaterim lagodno in učinkovito delo, druge delavoljne pa oškoduje in jim onemogoča osebnostni razvoj. Zaradi takih in podobnih vzrokov se je pojavilo mnenje, da je delo šolskih svetovalnih in drugih strokovnih delavcev neučinkovito ali celo nekoristno in nepotrebno.

Novi samoupravni sporazum za osnovne šole je opredelil in ovrednotil tudi delovne naloge šolskih svetovalnih in drugih strokovnih delavcev ter knjižničarjev na teh šolah, toda žal marsikje ne vedo s tem kaj početi in jim ni jasno, kako naj bi organizirali in ovrednotili delo teh delavcev po novem sporazumu. Tudi za svetovalne in druge strokovne delavce in knjižničarje velja enako načelo kot za učitelje: da le-ti niso uradniki, temveč ustvarjalni delavci, katerih delo pomeni uresničevanje vnaprej izdelanega letnega delovnega programa, ki je seveda sestavni del programa šole.

Svetovalni delavci so na šolah zaradi specifičnih problemov, ki jih poraja današnji čas in potrebe na šolah. Prav tako kot učitelji morajo tudi oni sestaviti vsako

leto svoj letni delovni načrt. Tega oblikujejo na podlagi analize dela prejšnjega šolskega leta ob koncu šolskega leta in ga prilagodijo potrebam novega šolskega leta. Tak letni delovni načrt sestavijo po področjih, ki so ponavadi: posebno pedagoško in svetovalno delo, osnovno pedagoško in svetovalno delo, dodatno pedagoško delo, izpopolnjevanje idr.

Na teh področjih dela torej temelji predlog okvirne letne delovne naloge, ki je začetna vsebinsko in časovno. Časovno je opredeljena glede na letno delovno obveznost, ki zajema 2184 delovnih ur. Ko odobrita predlog teamska konferenca in ravnatelj šole, sestavi svetovalni delavec končen vsebinski letni delovni načrt za svoje delo, časovno-globarno razporeditev letnega dela; na posebnem obrazcu porazdeli 2184 letnih delovnih ur na vseh 12 mesecev, kar je seveda povezano z vsebinskim delovnim načrtom, to pa tako, da so tudi časovno zapolnjeni vsi meseci v letu (s počitniškimi vred). Kako je treba posamezno delo in delovne naloge svetovalnih delavcev časovno označiti, opredeli šola s posebnim pravilnikom (ali s skupnim pravilnikom za učitelje) o elementih načrtovanja vzgojno-izobraževalnega in svetovalnega dela na šoli (s knjižničarji in drugimi strokovnimi delavci). Tudi za svetovalne delavce je namreč problematično, kaj in koliko morajo narediti za poln delovni čas in kako naj uresničijo mesečni delovnik (182 delovnih ur) in letni delovnik (2184 delovnih ur), da si pridobijo poln mesečni osebni dohodek.

Prav tako kot učitelji dajejo tudi svetovalni in drugi strokovni delavci in knjižničarji vsak mesec vrnitveno informacijo, kako in koliko je bilo opravljeno delo, ki je bilo načrtovano za določen mesec. To je tudi osnova za mesečni osebni dohodek svetovalnega delavca — torej po načrtovanem in po resnično opravljenem delu. Če ni mesečne vrnitvene informacije o resnično opravljenem načrtovanem delu, tudi ni nagrajevanja po delu, kajti samo načrtovane ure še ni mogoče šteti za uresničeno, ker bi sicer v takem primeru ostali pri

uradniško plačilnem sistemu. Mesečno poročilo o opravljanju delu je vsebinsko-časovno razbiranje uresničene programskega dela svetovalnega in strokovnega delavca za tisti mesec, to pa je tudi temelj za osebni dohodek v tistem mesecu.

Delo pedagoških delavcev na šoli je specifično, zato tudi njihovega dela in delovnega časa ni mogoče obravnavati po načelih uradniškega dela. Zaokrožena delovna celota za učitelja in svetovalnega ali strokovnega delavca na šoli je torej celoletno delo, delavec pa z vsakodnevnim (tedenskim in mesečnim) delom uresničuje ustrezen del celoletne de-

lovne naloge. Izhodišče za nagrajevanje po delu je torej uresničitev letnega delovnega programa, načrtovanega za določen mesec. Večina delovnih nalog svetovalnih in strokovnih delavcev je take narave, da jih je treba opraviti v delovnem okolju in potemtakem tudi v strnjem delovnem času. Nekatere delovne naloge pa so seveda tudi za svetovalne delavce označene z 1,5 ali z 2, kar opredeljuje pravilnik o elementih za načrtovanje dela; nekatere morajo opraviti tudi zunaj rednega ali strnjene delovnega časa.

IVO OREŠNIK

Na pol poti

Družbeno-politične organizacije v šolah še nimajo prave vloge

Čeprav se o delu družbeno-političnih organizacij pogovarjajo v vsaki vzgojno-izobraževalni organizaciji na začetku šolskega leta, pa beremo o vsem tem bolj malo. V ospredju je — če zapišemo nekoliko hierarhično pa tudi malce neupravičeno — strokovno delo vzgojiteljskih in učiteljskih konferenc in delo samoupravnih organov. Šele za vsem tem pride na vrsto delo družbeno-političnih organizacij. Zanimivo pa je, da ob večjih težavah najprej začnemo razčlenjevati in ocenjevati delo družbeno-političnih organizacij, potem samoupravnih organov in nazadnje delo strokovnih pedagoških organov. Toda o vseh teh podrobnostih, kljub temu da so zanimive, v tem sestavku ne bomo pisali. Povejmo le to, da ima tudi v tem primeru prednost izobraževalna stran, kažejo pa se tudi tehnokratska in birokratska miselnost, pomanjkanje demokratičnih in humanih odnosov in dokaj šibka vzgojnost, ki pa ji dokumenti in resolucije namenijo izredno veliko pozornosti. Res pa je, da je večja učinkovitost dela v šolah tesno povezana z ugledom in delom družbeno-političnih organizacij. Da bi to dosegli, je potrebno usklajeno delo vseh — od vrtec in šol prek občin do republike.

Premalo usklajenosti in povezanosti

V večini vzgojno-izobraževalnih delovnih okolij imamo tri družbeno-politične organizacije: zvezo komunistov, zvezo sindikatov in zvezo socialistične mladine. Vse so enakopravne, vse imajo svoje okvirne, tu in tam pa tudi operativizirane delovne programe. Tudi glede članstva ni vprašanj. Kljub urniku, pouku v dveh izmenah, vozačem in še nekaterim težavam so možnosti za delo ustrezne. Vodstva kažejo razumevanje za delo. Če upoštevamo kvalifikacijsko sestavo, bi moralo biti družbeno-politično delo v teh delovnih okoljih našega enotnega združenega dela karseda uspešno! Pa vendarle ni. Marsikje smo s tem delom prav nezadovoljni. Za to je več objektivnih vzrokov, in sicer: mezdni položaj delavca v vzgoji in izobraževanju (materialni in strokovno vsebinski), ki postavlja učitelja v neenakopraven položaj v združenem delu; forumsko delo in skromna povezanost med de-

lovnimi in družbeno-političnimi organizacijami v občini; slabi stiki republiških organov z delovnimi organizacijami; prekinjena vez med družbeno-političnimi organizacijami in interesnimi skupnostmi. Vse to velja tudi za okolja, v katerih delajo strokovni in drugi politični organi. Vzrokov je verjetno še več. In še nekaj: med tistimi, ki oblikujejo politiko in delo na šolah, ni usklajenega in trajnega ustvarjalnega sodelovanja. Že tako razdrobljeno delo v vzgoji in izobraževanju, ki je nadvse škodljivo, drobimo še z neusklajeno družbeno-politično vsebino, ki delo bolj ovira kot pospešuje. Med subjektivne razloge lahko štejemo neusklajeno delo med družbeno-političnimi organizacijami in samoupravnimi organi v vzgojnoizobraževalnih organizacijah. V malokaterih delovnih organizacijah se pred sprejemom letnih delovnih načrtov sestanejo predsedniki in se dogovorijo, kaj bo kdo opravil. Ker je takih dogovorov premalo, so načrti obsežni, se prekrivajo in ker je premalo ljudi, jih tudi ni mogoče uresničiti. Dogaaja se, da obravnavamo na učiteljskih konferencah naloge, ki nanje sploh ne spadajo. Še zdaj marsikje ne ločijo dela »konference« od zbora delavcev, dela zbora od sindikalnega sestanka, dela osnovne organizacije zveze komunistov od prebiranja napotil, ki so jih prejeli iz komiteja itd.

Pomembne zadeve gredo mimo nas

V vrtcih in šolah, ki slove po usklajenem delovanju, smo, kar zadeva samoupravno in družbeno-politično delo, dokaj neboljgleni. To neboljglenost lahko odpravimo samo, če opredelimo samoupravno in politično delo kot nadvse pomembno in mu namenimo zato tudi večjo pozornost pri dopolnilnem usposabljanju. Polovičarstvo gotovo bolj škoduje kot koristi. To se kaže v občinskih in republiških organih, kjer prosvetnega delavca skorajda ni slišati. Če pa že razpravljajo, govorijo o tistih vprašanjih, ki bi jih lahko že zdavnaj rešili doma, v občini. Najpomembnejše zadeve pa gredo mimo. Tako je, kot da ne ločimo zrna od pleve.

V občinah so družbeno-politi-

Za razmišljanje

Razprave o šolstvu na 10. kongresu, ki jih je v 16. številki Prosvetnega delavca (25. oktobra) pod naslovom »Brez znanja ni napredka« povzel glavni urednik Jože Valentinčič, so zelo zanimive.

Ne bomo razmišljali o tisti strani osnovnega šolstva, ki je bila v zadnjih dveh desetletjih tako zelo uspešna: o gradnji novih šolskih poslopij in preureditvi starih, o nakupih učil in šolske opreme itd. Najbrž se bomo morali sprijazniti z resnico, da bo taka in podobna dejavnost potekala odslej počasneje. Zaustavimo pa se pri nagrajevanju prosvetnih delavcev, ob temi, ki jo je obravnavalo na kongresu kar precej delegatov.

Dobršen del teh razprav je bil zelo konkreten; obravnavale so diskriminacijsko nagrajevanje prosvetnih delavcev v manj razvitih občinah. Menimo, da so podatki delegatke iz šentjurske občine, ki je povedala, da so osebni dohodki v tej občini med

najnižji v območju in dosežejo v 1. polletju komaj 86,4 % prednega osebnega dohoda vredni pozornosti, saj opozorijo na dolgoletnih nizkih osebnih dohodkov so tudi nizke pokoli učiteljev, ki so začeli delati v vojni in bodo v teh letih upravljeni. Zamislimo se tudi ob datku, da pokojnina, ki jo dobi prosvetni delavec (s polno delovno dobo) iz take občine znaša toliko kot oskrbnik v domu za starejše občane.

Ob ponavljajočih razpravah ki so odsev nezadovoljivega položaja, se sprašujemo: »Kaj da so dolžnosti učiteljev v razvitih občinah enake kot v nerazvitih, da pa s pravicami ni Načelo plačevanja po delu ni uveljavljeno. Velja le načelo Kdor več ima, lahko več da bi bil, da bi sindikat na tem področju naredil red; pa tudi lji iz nerazvitih območij bi glasnejše zahtevali svoje pravice.

ERNEST REČNIK

ovira delo, ki postaja zato vršno. Namesto da bi želeli oviti še več koristnega dela, zadovoljni s tistimi, kar pač Obliki je zadoščeno, vsebinsko se zdaleč ne! Ob tem je presenetljivo spoznanje, bodo otežene gospodarske zmere prisilile vse, da bodo obravnavi dajali prednost vsaki ni, ker bo treba oceniti, kaj bomo zaustavili in kaj bo kar bomo morali za nekaj celo ukiniti. To pa še zdaleč samo formalno, ampak globlji idejno in vsebinsko vprašanje, ki preprosto ne more učiteljev.

Nezadovoljni z republiški posveti

V republiki je »horizontalno dogovarjanje« v okviru SZDL dokaj dobro. Slabše je »vertikalno« dogovarjanje. Tudi nekaj medobčinskih posvetov redkih posvetov na sedežih republiških družbeno-političnih organizacij v bistvu ne štejejo. Ker na teh posvetih ne nastopajo pozornosti vsebinski, ni kogar, ki bi bil s to obliko zadovoljen. Kljub dogovorom tudi pri tem delu kar precej vajanja, pavšalnih in tudi strokovnih mnenj, prehitrih sklepov in neizoblikovanih ukrepov, ki z vsakodnevnimi praksami v vzgojno-izobraževalnih organizacijah nimajo prave zveze. Vse to pa povzroča, postaja učitelj ali vzgojitelj bolj odvisen in odtujen od svojega dela. Nekaj znanilcev boljše prihodnje delo sicer vendar gre vse prepočasi. Zastanek na tem področju je velik.

Naj končam. Družbeno-politične organizacije v vzgoji in izobraževanju niso same namen. So pomemben del našega političnega sistema, temveč predvsem pogojni smisel osvoboditve prosvetnega delavca iz dolgoletnih državnih spon in prehoda na tako vzgojno-izobraževalno delo, iz katerega bo v prihodnosti zrasel resnično osvobodjen delavec. Brez novega učitelja takih delavcev ne bomo kmalu vzgojili. Tega pa se malo zavedajo tako naši delavci in tudi učitelji. Od tod izvira podcenjevanje političnega dela v šoli in nasploh. JOŽE ZUPANČIČ

Zborovanje prosvetnih delavcev v Žalcu

V veliki dvorani Nama v Žalcu se je zbralo nekaj sto delavcev, ki delajo v vzgoji in izobraževanju in v službah na tem področju. Sestanka so se udeležili vidni družbeno-politični predstavniki, ki so v svojih kratkih pozdravnih govorih med drugim poudarjali tole: tudi prosvetni delavci sodelujejo v široki družbeno-politični dejavnosti, delajo tako rekot na vseh področjih, saj opravljajo nekateri vidne funkcije v občinski upravi in na mnogih drugih zahtevnih mestih. Za to jim je treba izreči priznanje. Mnogi so v najtežjih letih orali ledino, velikokrat pa so bili zaradi svoje skromnosti zapostavljeni za tistimi, ki delajo v gospodarstvu. Zadnja leta se ta napaka občutno popravlja; tokrat je prejelo priznanje petnajst prosvetnih delavcev.

Zanimivo je tudi to, da je v ob-

čini Žalec čedalje več mladih pedagoških delavcev. Nekdo je pripomnil, da je tako tudi prav, saj zahteva današnji čas dinamičnega učitelja in vzgojitelja. Res pa je, da se je zborovanja udeležilo bolj malo upokojenec, mogoče zato, ker je bilo popoldan, pa tudi zato, ker ni bilo pravega pedagoškega predavanja.

Občinski odbor sindikata si je prizadeval, da bi bilo srečanje kljub stabilizaciji kar najbolj prijetno in tovariško. Škoda, da v tej naglici tudi taka srečanja prehitro minevajo. Naj bo tako ali drugače: če se bo občinski odbor sindikata tudi v prihodnje tako zelo potrudil, kot se je tokrat, potem bodo taki sestanki zagotovo lepo obiskani.

DRAGO KUMER

